

Vysoko nad Levočou, vo výške takmer 900 m, leží malá, ale stará obec Uloža. V posledných dvoch storočiach mávala 300-400 obyvateľov.

Obec Uloža leží v strednej časti južných svahov Levočských vrchov, severovýchodne od Levoče na úpätí Levočského úbočia v Levočských vrchoch, v Prešovskom kraji, regióne Spiš a v okrese Levoča. Na Spiši je to jedna z najvyššie položených obcí. Leží v nadmorskej výške

870 m nad morom, a rozkladá sa na ploche 1,9 km². Nachádza sa cca 7 km od okresného mesta Levoča a 4 km od obce Vyšné Repaše.

Členitý povrch chotára má prevažne ráz pasienkov a horských lúk a tvoria ho masívne pieskovce treťohorného flyšu. Les je len v jeho severnej časti chotára v okolí prameňov Levočského potoka ako aj v južnej časti pri prameni Klčovského potoka.

Obyvatelia obce sa venovali prevažne poľnohospodárstvu a pastierstvu. Túto činnosť vykonávajú aj dnes, keďže sú v tejto oblasti na to vhodné podmienky. V posledných desaťročiach sa rozvíja turistika. Uložou prechádza lyžiarska turistická trasa, značený turistický chodník a sú tu možnosti na cykloturistiku. Práve rekreačná funkcia obce môže vzhľadom na jej polohu a prírodu perspektívne nadobudnúť na význame.

Technická a sociálna infraštruktúra je zatiaľ nedostatočná.

Z histórie:

Zdá sa, že ide o starú slovenskú obec, nazývanú Olusa alebo Vlusa, ktorá sa dostala po založení súčasnej Levoče do jej obrovského chotára. Okolo polovice 13. storočia ju dosídlil levočský významný mešťan, akiste aj richtár Levoče a gróf Spoločenstva spišských Sasov Gebul, ktorý ju aj vlastnil. Jeho vdova sa spomína v roku 1280, čo je aj najstaršia písomná

zmienka o obci. Vtedy sa uvádzala pod menom Olusa, v roku 1293 ako Olus. Akiste sa už v roku 1271 dostala do Spoločenstva spišských Sasov, ako obec patriaca Levoči či jej mešťanovi. V saskom privilégii z roku 1317 sa uvádza pod menom Vilula Kypperserde (dedina Kypperserde). Toto jej nové meno, ktoré ju potom popri starom Vlose (1544), Wlosse (1553), Vlosie (1603) či už Ulosie (1605) sprevádzalo ako nemecké meno počas celých dejín (vo forme: Köperern - 1328, Köpperröhrn - 1666 a pod.) a ktoré oficiálne prevzali aj Maďari, keď obec v roku 1906 premenovali na Köperény, pochádza možno od nejakého jej majiteľa alebo držiteľa zo začiatku 14. storočia menom Kypper alebo Kopper (žeby to bolo znetvorené Gebul?) a slovíčka Erde = zem, teda Kypperova Zem. Obec totiž sa stala už v tej dobe poddanskou obcou Levoče a ňou ostala až do revolúcie 1848. Ale v roku 1319 nachádzame aj dnešný názov: Ulosa alias Kypperserde. Traduje sa, že Uloža vďačí za svoj názov niekdajšiemu leprosálie, teda miestu, kde ukladali malomocných.

Obec mala už v stredoveku kostol i faru, z ktorej sa spravovala aj Závada. Kostol bol potom v roku 1754 zbúraný a na jeho základoch bol postavený dnešný kostol. Vieme o nej, že ju v bojoch medzi Levočou a Kežmarkom viackrát vyplienili. Tak sa stalo napr. v roku 1531 a hneď na to aj v roku 1532, keď jej Kežmarčania odohnali aj dobytok. Bola to vtedy malá obec. V roku 1553 mala 4,5 port (daňových jednotiek, akiste celých poddanských dvorov), v roku 1603 mala 8 domov a v roku 1605 len 7 domov, vtedy bola ale celá po požiari vypálená. Krátko nato opäť časť z nej zhorela. V dôsledku blesku zhorelo v roku 1629 5 poddanských a 3 želiarske domy. To isté sa zopakovalo aj v roku 1660. Vtedy ale požiar spôsobil neúmyselne jeden želiar. Po požiari z obce s rodinou zutekal. V roku 1667 bolo v obci 12 poddaných a 12 želiarov, teda asi 24 domov. Obec platila Levoči 7 zlatých ročne ako poddanskú dávku a ako daň ďalších 12 zlatých, dávala 24 gbolov ovsa na hostinu po voľbe levočského richtára dodávala 2 zajacov a 2 bažantov. V tej dobe panovala v Uloži a v okolitých obciach veľká bieda, takže mnohí poddaní z nej utekali. Preto Levoča v roku 1675 dosadila do obcí inšpektorov z členov mestskej rady. Inšpektorom Ulože sa stal mešťan Giinther.

Cirkev:

Uloža dostala po roku 1544, kedy sa Levoča pridala k reformácii, tiež evanjelického farára. V roku 1668 nim bol Ján Adami, ktorý mal dom v Levoči, začiatkom 70. rokov Ján Bodrotinus.

Kostol prevzali katolíci v roku 1673 a faru spravoval spočiatku farár z Vyšných Repáš. V roku 1674 sa dostala do správy levočských jezuitov. Okolo roku 1700 bola obec filiálkou Levoče a spravoval ju levočský kaplán. Vtedy mala Uloža spolu so Závadou 59 rímskokatolíkov, 50 gréckokatolíkov a 145 evanjelikov. Kostol bol zasvätený Bolestnej Panne Márii. Samostatnou kapláňkou sa Uloža stala až v roku 1787 a farou v roku 1809.

V druhej polovici 18. storočia sa obec začala rozmáhať a rásť. V roku 1772 mala 32 gazdov, 4 želiarov s domami a 3 želiarov bez domu. Vtedy tu žili poddaní týchto priezvisk: Uličný, Soldak, Motyka, Ševčík, Škvarka, Hasaj, Petra, Štofko, Sminčák, Hradiský, KuTa, Zbmášik, Seman, Šurc, Šimko, Krištofčík, Mazur, Sopek, Rovder, Richvaldský, Romančík, Pomikala a Staričko. V tej dobe - roku 1788 - si dala obec zhotoviť aj obecnú pečať. V roku 1864, kedy sa začala komasácia, mala obec 40 gazdov a 18 želiarov. V roku 1870 tu bolo 68 domov. Takmer všetky mali len po jednej izbe. Farárom bol Viktor Alberth, učiteľom (č. 49) Adam Múdry pochádzajúci z Čepanoviec (dnes Markušovce), v obci mal dom jeden nájomca pôdy z Levoče Július Genersich a býval tu jeden Róm Janko Czina, kováč, spolu so zaťom Jankom Ferencom.

Podrobné údaje o Uloži máme z roku 1880. Domov bolo 83 a presne toľko domácností. Obyvateľov 423, z nich ale bolo prítomných pri sčítaní len 384 (ostatní boli možno v Amerike). Väčšinou boli Slováci, len 11 boli Nemci, 1 Maďar a 1 Cigán. Okrem 7 gréckokatolíkov, 3 evanjelikov a 6 židov všetci boli rímskokatolíci. Väčšina obyvateľov ešte bola negramotná. Iba 113 vedeli čítať a písať a 8 len čítať. Samostatných sedliakov bolo 63, nájomca 1, sluhov bolo 27, robotníkov 13, nádenníkov 13, živnostníci boli len dvaja. Z žien bolo 5 slúžok, 5 nádenníc, ostatné pracovali v poľnohospodárstve.

Uloža bola obcou poľnohospodárskou so značným chovom dobytká. Odbýtište mali v blízkosti Levoči. Vyrábali sa tu šindle, tkalo sa plátno a súkno. Potom im polia zničili diviaky. Gazdovia až z 35 kilometrov vzdialených Brutoviec v minulosti vozili na trh do Levoče svoje výrobky a plodiny. Prespávali u známych alebo len tak na poli. Okolité mestá si Uložanov vážili ako ľudí

solídnych, svedomitých a pracovitých. Mnohí z nich sa postupne presťahovali do miest, najmä do Levoče.

Zdroj: zber informácií od samospráv, internet, web stránky obcí <http://www.spis-uloza.szm.com/>

služby v CR: <http://www.hostineclipa.sk/>